

Térkép ufóknak

Zsuffa–Katona: Budapest építésze

Biztosan láttak már turistát! Ez egy olyan emberféle, akiről első ránézésre kiviláglik – biztosan tudjuk –, hogy nem magunkféle. Az ékesszólásáról híres szocializmus nem is kelt: idegenforgalmi hivatalok (mindhárom összetevőt érdemes ízlelgetni) alakultak a turistajárta főhelyeken. A turista tele van cucokkal. Oldaltáska, vizespalack (a turista mindig többet iszik, mint egy helybeli), fényképezőgép, titkos hely a pénznek, esőköpeny és térkép.

Itt álljunk meg egy percre! Meg vannak-e számlálva a térképek napjai? Az appok világában élünk, úgyhogy a válasz – a többségi válasz – biztosan igen. Moha bácsi ma már szinte megkerülhetetlen útítarsa az autósoknak, nem úgy, mint a térkép! Az okostelefonok elterjedése tovább gyorsítja a folyamatokat. Ráadásul az elektronikus térkép frissíthető, és gyakran interaktív használat is lehetséges (képek feltöltése, megjegyzések...).

Ebbe a helyzetbe született bele az első budapesti építészeti térképsorozat. Zsuffa Zsolt nem sajnálkozott tovább, hanem nekifogott, és Katona Zoltánnal, a A&Z 1.1 Térképműhely vezetőjével karöltve létrehozta három önálló térképből álló kollekciónak, amiből eddig kettő jelent meg.

Mi is történt akkor?

1.) Nézzük a primér olvasatot: az építészet iránt érdeklődést mutató turista – ha a térké-

pek terítése profin megoldódik – a Budapest képeskönyvek mellett észreveszi a térkép gide-okat, s inenntől megy minden, mint a karikacsapás. A térképek magyar és angol nyelven íródtak, ami azt jelenti, hogy az angol nem ismerő külföldiek közül csak a végtelenül elszántak vásárolnak majd belőle. Sze-

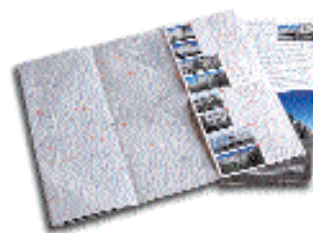
rintem legalább négy nyelvű kiadás lenne szükséges. A sok nyelven leírt szövegek azonban áttekinthetlenné és zsúfolttá tennék a térképet, miközben a nyelvenkénti kiadás elég valószínűtlennek tűnik megítélésem szerint.

2.) Másodjára nézzük a szerzőt: mit gondolhat a vásárló, értéket tart a kezében, vagy egy igényes magánkiadású verseskötet-szerű térképet csupán? Emlékezzenek csak a legutóbbi metrójútkra Budapesten: a kocsik információs térképeim nem a fontos dolgok (például múzeumok vagy polgármesteri hivatalok) jelennek meg, hanem a szponzorok számára fontos helyek, mondjuk egy gyorsított hálózat. Zsuffa Zsolt a hazai építészeti szcénában ismert figura, és tegyük hozzá, elismert figura. Ybl-díjas. Sok sikeres házzal a háta mögött fogott neki e munkának. A hazai építészet olyan háromlábú székre hasonlít, ami billeg: az építészet fősodrában levők, a magukat organikusnak nevezők és a megélhetési építészek hármasa olyan mixtura, amelyet nehezen képviselhet egy hiteles ember. Zsolt mint volt vándoriskolás, noha munkái nem szervesek a szó makoveczi értelmében, az egyik legjobb kiindulópontnak tűnik. A

nem építésznek fogalmuk sincs a magyar építészekről, paradox módon a külföldiek egy része lehet talán minimálisan fölkészült (mint mi külföldön), nekik nagyjából édes mindegy a szerző. Zsolt hátra is húzódik, nem egy sztárséf kiadványát látjuk, az biztos. Mindezek ellenére a tartalom maga Zsolt, hiszen válogatni iszonyúan nehéz, és többet megtudunk így róla, mint egy önéletrajzi műből.

3.) A forma követi a hagyományokat: rendszeren összehajtott, kisméretű térképek ezek, amelyeknek a címlapja a meghatározó elem. Az előoldal eszköztelen, mondhatni észrevétlenné teszi a művet. A korszakokat a címlapkép és a fontok jelentik meg. Maradva a minőségi szakácskönyveknél, azok gerhesgáborra nekem hiányzik innen, miközben az eszköztelenség éppen hogy nagy érték számomra. A papír – természeténél fogva – folyamatos elvesztésvesztélyben van. Az ősellenség az esőn kívül az izzadság, az ivóvíz is folyton ott leselkedik, ezért egy vízálló megoldás (például Barcelona építészeti guide-ja) jobb megoldás lenne. A hájtásokhoz nem került seholy fontos információ, az elhasználódás így nem okoz gyors adatvesztést.

4.) A kiadvány alapötlete a korszakonkénti térkép. A sok tárgy miatt ennek nem örül a turista nagyon, és meglehet, több térképet kell egyszerre kézben tartania egy párnapos Budapest-nézés során. A kétszer ekkora térkép se ideális, a háromszor nagyobb viszont kezelhetetlen lenne. Megfontolnám, hogy eltérő színű pötty jelölje meg a többi térképen levő épületeket, így egy más időben készült

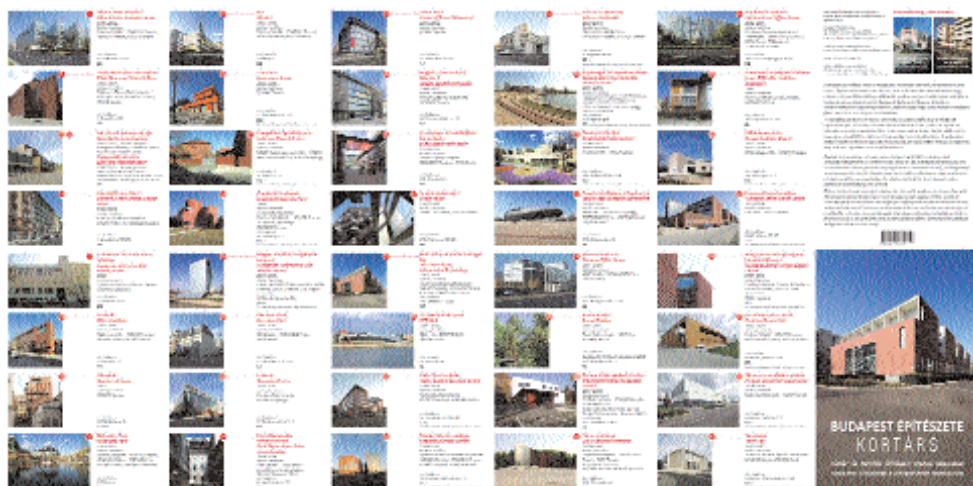

fontos ház könnyebben bekerülhetne az aktuális útvonalba. (A többszöri, térképenkénti városútra csak igen kevesek játéka lesz sajnos.)

5.) A kiadvány egyik oldalát szinte kitölti a nagy térkép, ami igen szép, szerencsére csak arról szól, amire való. A kis város térkép pedig arról, hogy sajnos a házak jelentős része kívül esik a nagy térképen. Ezeket megtalálni job-

bára csak GPS-szel lehet. Néhány így kicsúszott épület Budaörsön található, ami sehogysem Budapest. Vajon Törökbálint vagy Érd, esetleg Solymár akkor miért maradt ki?

6.) A másik oldal a kiválasztott épületek. A kétféle képméret finom pulzálást eredményez: nem unalmas az összkép, könnyebb eligazodni is. A nevek írásmódját a kapitalisok jól kezelik.

7.) Most pedig jöjjön a tartalom!

A szecessziós-népi anyag válogatása szimpatikus a számomra. A főművek általában bekerültek, egyedül Lajta Chevra Kadisa (szentegylet) menedékháza nem csúszott volna nálam a narancs zónába, ráadásul közvetlenül mellette van két, szerényebb Lajta-mű is. Az együttesek léte alig derül ki, holott fontos szempont lehet egy időhiányban szenvedő turista számára (Állatkert, Wekerle telep, Bírák és ügyészek telepe, temető). Egyszerűen oda kéne írni, hogy hány épület van ott.

Adathiány több helyen fellelhető: 12.

Gresham palota: a Vágó testvérek szerzőtársak voltak. 24. Árkay-Babochay villa. Mai képméret Kozma Lajos átépítése (1926) adja. A mellette lévő Árkay-ház épebben maradt ránk. Tévesztést egyet találtam: 65. Vágó J. Grünwald villájának (1914-16) csak a melléképülete maradt meg valamennyire. A Bach Péter átalakította épület a szemközti oldalon

áll. Nagy kérdés, hogy a friss rekonstrukciók tervezőit (pl. 12. Gresham: Kruppa Gábor és Patrick Fejér) meg kell-e említeni? Zsolték a felújító-revitalizációk szerzőit kihagyták.

A kortárs választék kitűnő ízlésre vall! Hiányérzetem alig maradt! (Csernyánszky csepeli házai, Dobai: Számalk). Az adatok itt sem mindig pontosak: például 13. Rácz-fürdő: tervezői közül kimaradt Varga Anikó. 39. Üzletház: kimaradt az, hogy az építész konzulens Jean-Paul Viguiet. 68. A38 bővítve: 2011.

8.) Az árákról. A három térkép együtt sok pénzbe kerül. Az ár különösen magasnak tűnik, ha tudjuk, például Brűnben a modernista építészet térképes guide-ja ingyenes. Az okokat nem sokáig kell keressük: Brűn szá-

mára fontos az építészeti öröksége, Budapest meg azt se tudja, mi az, hogy kortárs építészet (v.ö. Budapest Építészeti Nívódíja megszüntetésével). Ez a kiadvány szponzorok (ld. metróterkép, megint!) nélkül készült, és ennyibe kerül.

Végezetül beszéljünk megint az elektronika világáról! Ezt a hézagpótló munkát letölthető alkalmazásként (is) hozzáférhetővé kéne tenni. A hibajavítás egyszerűsége, a frissítés lehetősége önmagában is meggyőző erő. Az ingyenes artur.org.hu mellé pozicionált a térkép is, és ilyen kéne legyen az app is. Azt se feledjük, hogy az emberek jelentős része szereti tárgyakkal körülvenni magát. Egy alkalmazás ebben a műfajban esélytelen!

Remélem hamarosan kijön a harmadik térkép! Az ufók már a sarkunkban vannak!

köszönettel: **Dévényi Tamás**

P.S: Azért merem megköszönni, mert ez egy ajándék az egész szakmának, és így nekem is! Annak a belső értékrendnek a kinyilatkoztatása, amelynek meglétében reménykedünk, miközben egyre ritkábban találkozunk vele.